

KINH NA TIÊN TỶ KHEO

QUYỂN TRUNG

Nhà vua hỏi: “: “Người trải qua vui sướng là thiện hay là bất thiện vậy?” Người trải qua đau khổ là thiện hay là bất thiện?” Đức Phật đã chứng đắc không có gì không thể nói là có vui sướng hoặc là có đau khổ. Nếu như khiến cho có trở thành không có đau khổ thì sao?” Na Tiên hỏi nhà vua: “Như có người đốt hòn sắt nắm trong tay thì có đốt nóng tay người hay không?” Lại lấy hòn băng lạnh đặt trong tay thì hòn băng đó có trở lại đốt nóng tay người hay không?” Nhà vua nói: “Như vậy hai tay đều có uy lực của mình. Na Tiên hỏi nhà vua: “Như vậy vật nắm trong hai tay đều nóng ư?” Nhà vua nói: “Không phải cả hai đều nóng. Na Tiên nói: “Cả hai đều lạnh chăng?” Nhà vua nói: “Không phải cả hai đều lạnh. Na Tiên nói: “Trong hai tay đều nóng?” Na Tiên nói: “Tôi lại hỏi nhà vua: “Hai vật nóng trước sau nhà vua cho rằng hai vật nóng, hai vật lạnh cho cho rằng hai vật lạnh, nguyên cớ gì mà một lạnh một nóng lại có thể cùng nói là đốt nóng tay người vậy?” Nhà vua nói: “Trí tuệ suy nghĩ của Trẫm rất nông cạn không thể hiểu vấn đề này được, xin Na Tiên giải thích cho Trẫm hiểu điều đó!” Na Tiên nói: “Trong kinh Đức Phật dạy rằng: “Tất cả có sáu điều, khiến cho người ta vui bên trong, có sáu điều khiến cho người ta buồn bên trong. Lại có sáu điều, khiến cho người ta không vui cũng không buồn. Bên ngoài lại có sáu điều, khiến cho người ta buồn lo. Nhà vua hỏi: “Như thế nào là sáu điều khiến cho người ta vui bên trong?” Na Tiên nói: “Một là mắt có đối tượng nhìn thấy lại có đối tượng để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong; hai là tai nghe thấy tiếng hay lại có nơi để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong; ba là mũi ngửi thấy mùi thơm tốt lành lại có nơi để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong; bốn là lưỡi nếm được mùi vị ngon lành lại có nơi để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong; năm là thân xúc

chạm mịn màng trơn bóng lại có nơi để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong; sáu là tâm cảm nhận có được niềm vui sướng lại có nơi để hy vọng, vì vậy làm cho người ta có niềm vui bên trong. Như vậy là sáu điều làm cho người ta có được niềm vui từ bên trong.

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là sáu điều bên ngoài, làm cho người ta vui?” Na Tiên nói: “Một là mắt nhìn thấy cảnh sắc tốt đẹp, nghĩ điều đó không thể luôn luôn có được, đều phải hoại diệt thì tự mình tư duy xem xét đúng là vô thường, vì vậy làm cho người ta có niềm vui từ bên ngoài. Hai là tai nghe thấy âm thanh tốt lành, nghĩ điều ấy không thể luôn luôn có được, đều đang bị tiêu trừ dần dần, vì vậy làm cho người ta có niềm vui từ bên ngoài. Ba là mũi ngửi thấy mùi thơm tốt lành, nghĩ điều ấy không thể luôn luôn có được, đều đang bị tiêu trừ, vì vậy làm cho người ta có niềm vui từ bên ngoài. Bốn là miệng nếm được mùi vị ngon lành, nghĩ điều ấy không thể luôn luôn có được, đều đang bị hoại diệt, vì vậy làm cho người ta có niềm vui từ bên ngoài. Năm là thân được tiếp xúc mịn màng trơn láng, nghĩ điều ấy không thể luôn luôn có được, đều đang bị loại trừ, vì vậy làm cho người ta có niềm vui từ bên ngoài. Sáu là tâm nghĩ đến ái dục, mà suy nghĩ ái dục đó đều là vô thường đều sẽ trừ bỏ, nghĩ như vậy rồi về sau càng vui hơn. Đây là sáu điều làm cho người ta vui từ bên ngoài.”

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là sáu điều bên trong khiến cho người ta buồn bên trong?” Na Tiên nói: “Một là điều khiến cho người ta buồn bên trong ấy là mắt vốn không thích mà lại thấy cảnh ấy, khiến cho người ta buồn bên trong. Hai là tai không muốn nghe mà lại phải nghe điều ấy, khiến cho người ta buồn bên trong. Ba là mũi không muốn ngửi mà lại phải ngửi cái ấy, khiến cho người ta buồn bên trong. Năm là thân không muốn xúc chạm mà lại phải xúc chạm vật ấy, khiến cho người ta buồn bên trong. Sáu là tâm không thể vui mà lại phải có điều ấy, khiến cho người ta buồn bên trong. Đây là sáu điều khiến cho người ta buồn bên trong.”

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là sáu điều bên ngoài, khiến cho người ta không vui?” Na Tiên nói: “Một là mắt thấy cảnh sắc xấu ác khiến cho người ta không vui. Hai là tai nghe thấy âm thanh độc địa khiến cho người ta không vui. Ba là mũi ngửi thấy mùi tanh hôi khiến cho người ta không vui. Bốn là lưỡi phải nếm vị đắng cay khiến cho người ta không vui. Năm là thân xúc chạm với vật thô cứng khiến người ta không vui. Sáu là tâm có những ghét bỏ khiến cho người ta không vui. Đây là sáu điều bên ngoài khiến cho người ta không vui.”

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là sáu điều khiến cho người ta không buồn cũng không vui?” Na Tiên nói: Một là mắt có những cảnh sắc thấy cũng không vui không buồn. Hai là tai có những âm thanh nghe cũng không vui cũng không buồn. Ba là mũi có những mùi ngửi cũng không vui cũng không buồn. Năm là thân có những va chạm cũng không vui cũng không buồn. Sáu là tâm có những ý niệm cũng không vui cũng không buồn. Đây là sáu điều bên trong khiến cho người ta không vui không buồn.

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là sáu điều bên ngoài khiến cho người ta buồn?” Na Tiên nói: “Một là mắt đã trông thấy người chết, nhân đó tự nghĩ đến thân mình và mọi vật là vô thường, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Hai là tai không vui với âm thanh hay, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Ba là mũi không thích ngửi mùi thơm, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Bốn là miệng không phân biệt đắng ngọt, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Năm là thân không thích mịn màng trơn láng cũng không vừa lòng với thô rít cứng chắc, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Sáu là tâm không thích ái dục, người đó tự nghĩ rằng mình có ý nghĩ này vì sao không đắc đạo, là nhân tố buồn do bên ngoài. Đây là sáu điều khiến cho người ta buồn từ bên ngoài. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Con người sau khi chết thì ai là người sanh trở lại đời sau?” Na Tiên nói: “Danh và thân sanh vào đời sau. Nhà vua hỏi Na Tiên: “Danh và thân của người chết đi đâu thai chăng?” Na Tiên nói: “Không phải vậy, không phải danh trước kia cũng không phải thân trước kia, mà giữ lấy danh thân này ở tại đời hiện tại làm điều thiện hay điều ác mới sanh vào đời sau mà thôi. Nhà vua nói: “Nếu như đời hiện tại dùng danh thân này làm điều thiện hay điều ác, không sanh trở lại ở đời sau, thì rất có thể làm thiện ác cũng có thể được giải thoát, không tiếp tục trải qua những khổ đau chăng?” Na Tiên nói: “Ở đời này làm điều thiện đời sau không sanh trở lại có thể được giải thoát thì không có vậy Người làm điều thiện hay điều ác không thể dừng lại nên có đời sau mà thôi, vì vậy không giải thoát được. Na Tiên nói: “Ví như người ăn trộm quả dưa của người khác, người chủ bắt được người hái trộm dưa đem đến trước nhà vua tâu rằng: “Người này ăn trộm quả dưa

của tôi. Người ăn trộm đó nói: “Tôi không ăn trộm quả dưa của người này, người này đã gieo trồng hạt dưa xuống mà thôi, chứ lúc đầu không trồng quả dưa”. Tôi tự lấy quả dưa, tôi đâu cần phải làm kẻ ăn trộm, tôi không ăn trộm quả dưa của người này, tôi không đồng ý là mình có tội lỗi”. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Hai người cùng tranh cãi như vậy, ai là người đúng lý, ai là người không đúng lý?” Nhà vua nói: “Người gieo trồng hạt dưa là đúng, bởi vì người này đã gieo trồng ra quả dưa, người ăn trộm không có công trạng gì thì phải là người có tội. Na Tiên nói: “Ăn trộm vì sao trở thành có tội?” Nhà vua nói: “Sở dĩ người ăn trộm có tội là bởi người gieo trồng ban đầu đã gieo trồng từ hạt giống nên gốc rễ phát sanh và đến thời gian mà có quả dưa. Na Tiên nói: “Con người sanh ra cũng giống như vậy, người đời nay dùng danh thân này làm điều thiện điều ác mới sanh ra ở đời sau, đời này làm điều thiện điều ác chính là nguồn gốc vậy”. Na Tiên nói: “Ví như người ăn trộm bông lúa của người ta, người chủ bị ăn trộm liền bắt giữ tra hỏi: Tại sao ông ăn trộm bông lúa của ta?” Người làm kẻ ăn trộm nói: “Tôi không ăn trộm bông lúa của ông, tôi tự mình trồng cây mạ, tôi tự mình lấy bông lúa, tôi vì sao trở thành kẻ phạm tội ăn trộm?” Hai người dắt nhau đến trước nhà vua tâu trình như vậy, ai là người đúng lý, ai là người không đúng lý?” Nhà vua nói: “Người gieo trồng hạt lúa là đúng lý, người ăn trộm là không đúng lý. Na Tiên nói: “Vì sao biết người ăn trộm bông lúa là không đúng lý?” Nhà vua nói: “Người gieo cây mạ này là nguồn gốc phát sinh, người không gieo cây mạ là không có duyên làm sao có bông lúa?” Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng giống như vậy, người đời này dùng danh thân này làm điều thiện điều ác chính là nguồn gốc đó vậy. Ví như người vào mùa Đông giá lạnh ở trong một ngôi nhà nhóm lửa muốn tự mình sưởi ấm, người đó bỏ lửa mà đi, lửa cháy lan đến tường nhà thiêu cháy cả phòng cho đến cả lầu gác. Chủ nhà nhân đó nói lỗi do người nhóm lửa và dẫn đến trước nhà vua tâu rằng: “Người này nhóm lửa cháy lan đến thiêu rụi lầu gác của tôi. Người nhóm lửa nói: “Tôi nhóm đống lửa nhỏ để tự sưởi ấm mà thôi, tôi không đốt cháy lầu gác. Na Tiên hỏi nhà vua: “Ai là người đúng lý?” Nhà vua nói: “Người nhóm lửa ban đầu là không đúng lý, bởi vì đó là nguồn gốc đã phát ra cháy”. Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng như vậy, ví như người đời này dùng danh thân này làm điều thiện điều ác, mới sanh ra ở đời sau, đời này làm điều thiện điều ác chính là gốc rễ ban đầu vậy. Na Tiên nói: “Ví như người vào đêm đốt đuốc treo lên tường muốn nhờ đó tự soi sáng để ăn cơm, ngọn đuốc hơi bập bùng cháy lan trên

tường đến các vật liệu bằng tre gỗ, đã thiêu cháy một ngôi nhà mà ngọn lửa bùng bùng cháy lớn, lan ra thiêu cháy trong toàn khu thành. Nhân dân trong thành cùng nhau trách mắng rằng: “Vì sao ông thiêu rụi nhà cửa trong toàn khu thành như vậy?” Người đốt lửa nói: “Tôi chỉ đốt ngọn đuốc nhỏ để tự soi sáng mà ăn cơm thôi, lửa cháy lớn này không phải là lửa của tôi. Như vậy cứ mãi cùng nhau tranh tụng và dẫn nhau đến trước nhà vua. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Như vậy ai là người đúng lý, ai là người không đúng lý?” Nhà vua nói: “Người đốt lửa là không đúng lý”. Na Tiên nói: “Tại sao biết?” Nhà vua nói: “Nguồn gốc từ ngọn lửa này mà phát sanh. Người kia ăn cơm xong không tắt lửa ngay nên đã khiến cho ngọn lửa thiêu rụi trong cả khu thành. Na Tiên nói: “Con người sanh ra cũng giống như vậy, đời này người ta dùng danh thân này làm điều thiện điều ác, mới sanh ra ở đời sau, đời này làm điều thiện điều ác chính là gốc rễ ban đầu vậy. Bởi vì con người không biết làm điều thiện điều ác cho nên không thể nào độ thoát được.”

Na Tiên nói: “Ví như người ta đem tiền bạc kết thân với con gái nhỏ nhà người ta (tảo hôn), về sau cô gái lớn lên thì người khác đến cầu kết thân xin cưới cô gái và cưới được cô gái về làm vợ. Người đã kết thân trước đây đến tự mình nói rằng: “Sao ông lại lấy vợ tôi làm vợ ông?” Người kết thân sau nói rằng: “Ông kết thân con gái người ta từ lúc còn bé, tôi xin cưới con gái người ta lúc trưởng thành đã là một phụ nữ, tôi đâu có lấy đứa bé của ông làm vợ mình. Thế là dặt nhau đến trước nhà vua. Na Tiên nói: “Như vậy nhà vua xử ai là người có lý, ai là người phi lý?” Nhà vua nói: “Người cầu kết thân trước là người có lý”. Na Tiên nói: “Vì sao nhà vua biết có lý?” Nhà vua nói: “Cô gái này ngày xưa còn bé, nay đã trưởng thành hẳn lên, vì vậy biết là có lý, là vợ của người cầu kết thân trước kia. Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng ví như vậy, đời này người ta dùng danh thân này làm điều thiện điều ác, mới sanh ra ở đời sau, đời này làm điều thiện điều ác chính là gốc rễ ban đầu vậy.

Na Tiên nói: “Ví như người bưng bình đi theo người chăn bò mua sữa tươi, mua được sữa rồi trở lại gửi người chủ đó và nói rằng: “Chốc nữa tôi sẽ trở lại. Không bao lâu người đó trở lại lấy bình sữa tươi, sữa tươi đã chuyển thành sữa đặc. Người mua sữa tươi nói: “Tôi mang sữa tươi gửi ông, nay tôi lại mang sữa đặc trở về hay sao?” Người chăn bò nói: “Đó là sữa của ông đã gửi nay tự chuyển đổi thành sữa đặc mà thôi”. Hai người vì thế cùng tranh cãi dặt nhau đến trước nhà vua. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Như vậy ai là người có lý?” Nhà vua nói:

“Người chăn bò có lý. Na Tiên nói: “Sao nhà vua biết có lý?” Nhà vua nói: “Người ấy tự mua sữa tươi mà còn gửi lại một lúc nữa thì sữa tươi tự chuyển thành sữa đặc, chứ người chăn bò nào có lỗi gì đâu!” Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng ví như vậy, đời này người ta dùng danh thân này làm điều thiện điều ác, mới sanh ra ở đời sau, đời này làm điều thiện điều ác chính là gốc rễ ban đầu.”

Nhà vua lại hỏi: “Nay Na Tiên sẽ sanh trở lại ở đời sau chẳng?” Na Tiên trả lời nhà vua rằng: “Câu hỏi này thì tôi đã nói ở trước, nếu như tôi còn tham ái thì đời sau sẽ sanh trở lại, nếu như tôi không còn tham ái thì không sanh trở lại. Na Tiên nói: “Ví như người hết lòng tôn thờ nhà vua, nhà vua biết được thiện ý của người đó liền truyền ban tặng của cải tiền bạc cho người đó. Người đó có được tiền của thì rất vui mừng tự mình sử dụng để mua sắm áo quần ăn uống, vui mừng trong niềm vui của mình. Người đó suy nghĩ nhìn nhận rằng: “Mình có công lao đối với nhà vua, nhà vua chưa từng có ban thưởng gì cho mình cả!” Na Tiên hỏi nhà vua: “Lời nói của người đó không thể nào đúng được”. Na Tiên nói: “Vì vậy tôi nói với nhà vua rằng: “Nếu như tôi còn tham ái thì sẽ tiếp tục sanh vào đời sau, nếu như tôi không còn tham ái thì không sanh trở lại ở đời sau. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua hỏi Na Tiên rằng: “Trước đây Đại sư đã nói về danh và thân của con người, thì như thế nào là danh, như thế nào là thân?” Na Tiên nói: “Nay thấy đang tồn tại là thân, những ý niệm trong tâm là danh. Nhà vua lại hỏi: “Vì sao con người có danh đi đầu thai ở đời sau mà thân không đi đầu thai?” Na Tiên nói: “Thân con người dùng danh nối liền với nhau từ trước đến sau, ví như chất lỏng và màng mỏng phía trên trong quả trứng kết hợp với nhau thành ra con gà, danh và thân của con người nối liền với nhau như vậy không thể phân ly. Nhà vua nói: “Hay quá!” Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Như thế nào là lâu dài?” Na Tiên nói: “Dùng sự việc quá khứ làm lâu dài, sự việc tương lai cũng là lâu dài, sự việc hiện tại thì không có gì lâu dài. Nhà vua nói: “Hay quá!” Nhà vua lại hỏi Na Tiên rằng: “Đích xác là có lâu dài hay không?” Na Tiên nói: “Hoặc là có lúc lâu dài, hoặc có lúc không có gì là lâu dài”. Nhà vua lại nói: “Như thế nào là có lâu dài, như thế nào là không có gì lâu dài?” Na Tiên nói: “Người đạt được đạo quả Niết bàn ấy chính là không có thời gian lâu dài, người chưa đạt được đạo quả sẽ trở lại trải qua sanh tử ấy chính là có thời gian lâu dài. Người ở tại đời này thích làm việc bố thí, hiếu thảo với cha mẹ thì ở đời vị lai sẽ có được phước thiện ấy”. Nhà

vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên rằng: “Theo các sự việc quá khứ, sự việc vị lai và sự việc hiện tại trước mắt, thì ba sự việc này sự việc nào là căn bản?” Na Tiên nói: “Đã là sự việc quá khứ, sự việc vị lai, sự việc hiện tại trước mắt thì ngu si chính là điều căn bản nhất. Ngu si phát sinh lập tức sanh ra thân thức, thân thức sanh ra thân, thân sanh ra danh, danh sanh ra sắc, sắc sanh ra sáu nhận thức: “Một là nhận thức của mắt, hai là nhận thức của tai, ba là nhận thức của mũi, bốn là nhận thức của miệng, năm là nhận thức của thân, sáu là nhận thức của tâm. Đây là sáu nhận thức, sáu điều này đều hướng về bên ngoài. Như thế nào là hướng về bên ngoài?” Đó là mắt hướng về cảnh sắc, tai hướng về âm thanh, mũi hướng về mùi hương, miệng hướng về mùi vị, thân hướng về tiếp xúc, tâm hướng về tham dục. Đây là sáu loại hướng về bên ngoài. Hướng về gọi là Bái, Bái là Hợp bái thì biết khổ biết vui, từ khổ vui sinh ra ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh hữu dẫn đến sanh là nhân tố của già yếu, từ già yếu mà bệnh tật, từ bệnh tật mà dẫn đến cái chết, từ sự chết chóc làm cho khóc lóc, từ nhân tố khóc lóc sinh ra buồn rầu, từ buồn rầu làm cho tâm tư đau đớn. Tất cả hợp lại chính là nỗi khổ triền miên, toàn bộ điều đó gọi là con người. Con người vì vậy mà sanh tử không có lúc nào chấm dứt. Con người do đó không thể có được thân ban đầu. Na Tiên nói: “Ví như người gieo ngũ cốc sinh ra gốc rễ, từ gốc rễ sinh ra cành lá hoa trái đến cuối cùng thu hoạch quả hạt rồi, năm sau lại gieo và thu hoạch quả hạt rất nhiều”. Na Tiên hỏi nhà vua: “Như người gieo hạt hàng năm tiếp tục gieo hạt há có lúc nào chấm dứt không sinh ra hay không?” Nhà vua nói: “Hàng năm cứ gieo hạt thì không có lúc nào chấm dứt được. Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng như vậy, xoay vần lần lượt sinh ra nhau không lúc nào chấm dứt. Ví như con gà đẻ ra trứng, trứng nở thành con gà, từ gà sanh ra gà; con người sinh ra và chết đi cũng như vậy không có lúc nào chấm dứt.”

Na Tiên liền vẽ trên đất thành một bánh xe và hỏi nhà vua rằng: “Vòng tròn trước mắt này há có góc cạnh hay không?” Nhà vua nói: “Đúng là tròn vạnh không có góc cạnh. Na Tiên nói: “Trong kinh Đức Phật dạy rằng: “Con người sinh ra và chết đi giống như bánh xe xoay vần lần lượt sinh ra nhau không có lúc nào chấm dứt. Na Tiên nói: “Con người từ mắt nhìn cảnh sắc vạn vật nảy sinh nhận thức, mà hiểu biết chính là ba điều này hợp lại. Từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân hữu (có) dẫn đến từ hữu dẫn đến nhân sanh, từ nhân sanh làm điều

thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sanh ra. Tai nghe thấy âm thanh nảy sinh nhận thức tức là sự hiểu biết hợp lại từ ba điều này. Từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân hữu, dẫn đến nhân sanh, từ nhân sanh làm điều thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sinh ra. Mũi ngửi thấy mùi hương nảy sinh nhận thức tức là sự hiểu biết hợp lại từ ba điều này, từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân hữu, từ hữu dẫn đến nhân sanh từ nhân sanh, sanh làm điều thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sanh ra. Miệng nếm được mùi vị nảy sinh nhận thức tức là sự hiểu biết hợp lại từ ba điều này. Từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân hữu, từ hữu dẫn đến nhân sanh, từ sanh làm điều thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sanh ra. Thân xúc chạm mịn màng trơn láng nảy sinh nhận thức tức là sự hiểu biết hợp lại từ ba điều này. Từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân hữu, từ hữu dẫn đến nhân sanh, từ sanh làm điều thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sinh ra. Ý có những suy niệm nảy sinh nhận thức chính là sự hiểu biết hợp lại từ ba điều này. Từ hợp lại nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ân ái, từ ân ái nảy sinh tham dục, từ tham dục nảy sinh nhân tố có hứng thú, từ lúc có hứng thú làm nhân tố sinh ra, từ nhân tố sinh ra làm điều thiện điều ác, từ điều thiện điều ác lại tiếp tục sinh ra. Con người xoay vần lần lượt sinh ra nhau không có lúc nào chấm dứt. Nhà vua nói: “Hay thay!” Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Đại sư nói con người sanh ra và chết đi không thể có được thân ban đầu, ý nghĩa không thể có được thân ban đầu là thế nào?” Na Tiên nói: “Có ban đầu ấy là sẽ không sanh trở lại. Có ban đầu ấy là sẽ trở lại quá khứ, chính là dùng nơi này làm nguồn gốc. Nhà vua nói: “Không có ban đầu ấy là sẽ không sanh trở lại, thấy có ban đầu ấy là sẽ trở lại quá khứ, như vậy ban đầu là chưa chấm dứt chẳng?” Na Tiên nói: “Đúng!” Đều đang là quá khứ”. Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Con người sinh ra và chết đi há có thuận theo điều gì khác mà tăng thêm hay không?” Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Người thế gian và các loài bò bay máy cựa há có thuận theo điều gì khác mà tăng thêm hay không?” Nhà vua nói: “Trẫm không hỏi Na Tiên về người thế gian và các loài bò bay máy cựa, Trẫm chỉ muốn hỏi Đại sư về nguồn gốc sinh ra và chết đi của con người thôi”. Na Tiên nói: “Cây cối sinh ra

lấy sự ương trở làm nguồn gốc, mọi vật trên thế gian tất cả đều theo chủng loại của mình làm nguồn gốc sinh ra, con người thuận theo sáu tâm lý tình cảm ân ái làm nguồn gốc. Con người có mắt có sắc có thức, có tai có thanh có thức, có mũi có hương có thức, có lưỡi có vị có thức, có thân có xúc có thức, có niệm có pháp có thức. Từ đây sanh ra khổ vui, từ khổ vui sanh ra ân ái, từ ân ái sanh ra tham dục, từ tham dục sanh ra tất cả, từ các nỗi khổ này mới trở thành con người mà thôi. Mắt tai mũi miệng thân, thần thức, ý niệm khiến cho có hữu, dẫn đến cùng kết hợp trở thành trần đầy, từ trần đầy sanh ra khổ vui, từ khổ vui sanh ra ân ái, từ ân ái sanh ra tham dục, từ tham dục làm nhân sanh ra hữu, từ hữu dẫn đến nhân sanh từ nhân sanh làm nhân già yếu, từ già yếu làm nhân bệnh tật, từ bệnh tật làm nhân cái chết, từ cái chết làm nhân buồn rầu, từ buồn rầu làm nhân khóc lóc, từ khóc lóc làm nhân trong lòng đau đớn, cuộc đời con người là như vậy”. Na Tiên nói: “Không có mắt thì không thấy cảnh sắc không hiểu không biết, từ nơi không hiểu không biết không có gì hòa hợp, không có gì hòa hợp thì không có khổ vui, không có khổ vui thì không sinh ra ân ái, không có ân ái thì không sinh ra tham dục, không có tham dục thì không có hữu, không có hữu thì không có sanh, không có sanh thì không già yếu, không già yếu thì không bệnh tật, không bệnh tật thì không chết chóc, không chết chóc thì không buồn rầu, không buồn rầu thì không khóc than, không khóc than thì trong lòng không đau xót, không có những nỗi khổ này thì được giải thoát đạt đến đạo quả Niết bàn. Không có tai không nghe thấy gì, không có mũi không ngửi thấy gì, không có miệng không nếm vị gì, không có thân không xúc chạm gì, không có thức không phân biệt gì. Không phân biệt gì thì không trần đầy, không trần đầy thì không khổ vui, không khổ vui thì không ân ái, không ân ái thì không tham dục, không tham dục thì không bào thai. Không có bào thai thì không hề sanh ra, không sanh ra thì không già yếu, không già yếu thì không bệnh tật, không bệnh tật thì không chết chóc, không chết chóc thì không buồn rầu, không buồn rầu thì không khóc than, không khóc than thì trong lòng không đau xót. Loại bỏ mọi nỗi khổ thì đạt đến đạo Niết bàn được giải thoát tự tại. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Thế gian há có loài nào tự nhiên sanh ra hay không?” Na Tiên nói: “Không có loài nào tự nhiên sanh ra mà tất cả đều phải có nhân tố của mình. Na Tiên nhân đó hỏi nhà vua: “Chỗ ngồi của nhà vua ở tại cung điện này là có công sức con người làm ra hay là tự nhiên xuất hiện vậy?” Nhà vua nói: “Là do công sức con người

làm ra, rui mè gỗ gạc làm ra từ cây cối, tường vách bằng phẳng làm ra từ đất đá”. Na Tiên nói: “Con người sinh ra cũng như vậy, có đủ mười giới mười Như cùng với ba đời hòa hợp mới thành ra con người, vì vậy không có vật gì tự nhiên sanh ra, mà đều có nhân tố của mình vậy. Na Tiên nói: “Ví như thợ gốm làm đồ gốm lấy đất nước trộn lại để làm nhào rồi làm ra các loại đồ dùng nung chín mới sử dụng được, chứ bùn nhão đó không thể nào tự nhiên trở thành đồ dùng, phải hội đủ các yếu tố cần thiết là công người, có củi lửa mới thành tựu được đồ dùng mà thôi. Thế gian không có vật gì tự nhiên sanh ra là vậy. Ví như đàn Không hầu không có dây không có trụ đỡ không có người gảy thì há có thể phát ra âm thanh hay không?” Nhà vua nói: “Không thể tự nhiên phát ra âm thanh được. Na Tiên nói: “Nếu như đàn Không hầu có dây đàn có trụ đỡ có nhạc công gảy vào thì âm thanh đó há phát ra hay không?” Nhà vua nói: “Có âm thanh phát ra. Na Tiên nói: “Như vậy trên thế gian không có vật gì tự nhiên sanh ra mà đều phải có nhân tố tạo ra.”

Na Tiên hỏi nhà vua: “Nếu như dùi vật để lấy lửa mà không có hai cây gỗ không có người dùi thì có thể phát ra lửa hay không?” Nhà vua nói: “Không thể phát ra lửa được. Na Tiên nói: “Giả sử có hai cây gỗ có người dùi gỗ thì có thể phát ra lửa hay không?” Nhà vua nói: “Như vậy thì sẽ phát ra lửa. Na Tiên nói: “Trên thế gian không có vật gì tự nhiên sanh ra mà đều phải có nhân tố tạo ra. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Ví như cái mâm gương lấy lửa mặt trời (Dương toại câu) mà không có người cầm giữ cũng không có mặt trời không có không gian thì có thể lấy được lửa hay không?” Nhà vua nói: “Không thể lấy được lửa. Na Tiên nói: “Như mâm gương lấy lửa mặt trời mà có người cầm giữ, có không gian có mặt trời, thì có thể lấy được lửa hay không?” Nhà vua nói: “Lấy được lửa. Na Tiên nói: “Trên thế gian không có vật gì tự nhiên sanh ra mà đều phải có nhân tố. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Nếu như người không có đài gương không có gương sáng mà người ấy muốn tự mình soi bóng thì có thể tự nhìn thấy hình dáng của mình hay không?” Nhà vua nói: “Không thể nào tự nhìn thấy. Na Tiên nói: “Nếu như có đài gương có gương sáng mà người ấy tự mình soi bóng há có thể tự nhìn thấy hình dáng hay không?” Nhà vua nói: “Như vậy thì có thể tự mình nhìn thấy. Na Tiên nói: “Trên thế gian không có vật gì tự nhiên sanh ra mà đều phải có nhân tố tạo ra. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua hỏi Na Tiên: “Người thế gian có phải là có người có hay không có người?” Na Tiên nói: “Thế gian không thể nào xét là có người

nhưng cũng thích hợp gọi người nào đó là người. Nhà vua nói: “Mạng trong thân chính là người phải không?” Na Tiên hỏi nhà vua: “Mạng trong thân người có thể dùng mắt nhìn cảnh sắc, nhưng không thể dùng tai nghe âm thanh, không thể dùng mũi ngửi thấy hương, không thể dùng lưỡi nhận biết mùi vị, không thể dùng thân nhận biết xúc chạm, không thể dùng ý nảy sinh cái biết phải không?” Nhà vua nói: “Có thể. Na Tiên nói: “Nay tôi cùng với nhà vua ở trong cung điện này bốn phía có cửa sổ tùy ý muốn nhìn từ cửa sổ nào cũng có thể trông thấy hay không?” Nhà vua nói: “Trông thấy được. Na Tiên nói: “Giả sử khiến mạng người ở trong thân tự tại muốn nhìn từ lỗ hổng nào đó thì tai có thể dùng mắt nhìn sắc, mà không thể dùng tai nhìn sắc, không thể nào dùng mũi nhìn sắc, không thể dùng miệng nhìn sắc, không thể nào dùng thân nhìn sắc, không thể dùng ý nhìn sắc phải không?” Nhà vua nói: “Không thể nào. Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong tai thì có thể dùng tai phát sinh cái nghe, nhưng không thể dùng tai phát sinh cái thấy-không thể nào dùng tai biết được thơm hôi, không thể dùng tai biết được mùi vị, không thể nào dùng tai biết được xúc chạm, không thể dùng tai phát sinh ý niệm phải không?” Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong mũi thì có thể dùng mũi biết được thơm hôi, nhưng không thể dùng mũi nghe âm thanh, không thể dùng mũi biết được vị mặn nhạt, không thể dùng mũi biết được xúc chạm, không thể dùng mũi phát sinh ý niệm phải không?” Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong miệng thì có thể dùng miệng biết được vị mặn nhạt, nhưng không thể dùng miệng phát sinh cái thấy, không thể dùng miệng nghe được âm thanh, không thể dùng miệng ngửi được thơm hôi, không thể dùng miệng biết được xúc chạm, không thể dùng miệng phát sinh ý niệm phải không?” Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong thân thì có thể dùng thân biết được xúc chạm, nhưng không thể nào dùng thân phát sinh cái thấy, không thể dùng thân nghe được âm thanh, không thể dùng thân biết được thơm hôi, không thể dùng thân biết được vị mặn nhạt, không thể dùng thân phát sinh ý niệm phải không?” Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong thức thì có thể dùng thức phát sinh ý niệm, nhưng không thể dùng thức biết được xúc chạm phải không?” Nhà vua nói: “Không thể nào biết được. Na Tiên nói: “Nhà vua đã nói rằng trước sau không phù hợp với nhau. Na Tiên nói: “Nếu như tôi và nhà vua cùng ngồi ở trong cung điện gỡ bỏ bốn cửa sổ thì tầm nhìn có xa rộng hơn hay không?” Nhà vua nói: “Đương nhiên là xa rộng hơn. Na Tiên nói: “Giả sử mạng ở trong thân thì móc mắt đi để nhìn cái nhìn đó xa rộng hơn hay không?” Khoát

lỗ tai làm cho rộng ra thì cái nghe có thể xa hơn hay không?” Khoét lỗ mũi làm cho lớn hơn thì người thấy mùi có thể xa hơn hay không?” Banh lỗ miệng làm cho to hơn thì biết được vị há có thể nhiều hơn hay không?” Lột da bày thịt biết được sự xúc chạm có nhiều hơn hay không?” Quyết định gạt bỏ ý nghĩ thì ý nghĩ đó có lớn hơn hay không?” Nhà vua nói: “Không thể nào. Na Tiên nói: “Nhà vua cũng nói trước sau không phù hợp với nhau!” Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Người giữ kho tàng cho nhà vua đi vào đứng ở trước nhà vua, thì nhà vua có biết người đó đứng ở phía trước hay không?” Nhà vua nói: “Biết là đang phía trước. Na Tiên nói: “Người giữ kho đã đi vào trong thì nhà vua biết là đi vào trong hay không?” Nhà vua nói: “Biết là đi vào trong. Na Tiên nói: “Giả sử mạng người ở trong thân thì người ta cầm vị nếm bỏ vào trong miệng có thể biết được ngọt chua mặn nhạt cay đắng hay không?” Nhà vua nói: “Biết được rõ ràng. Na Tiên nói: “Nhà vua đã nói trước sau không phù hợp với nhau!” Như người mua rượu ngon chứa vào trong bình lớn vội vàng nút chặt miệng bình một người lộn ngược miệng bình làm cho rượu trong bình chảy ra mà nếm vị rượu, người đó có biết mùi vị của rượu hay không?” Nhà vua nói: “Người đó không biết được. Na Tiên nói: “Tại vì sao không biết vị rượu?” Nhà vua nói: “Không vào trong miệng và không đến trên lưỡi cho nên không biết được mùi vị của rượu”. Na Tiên nói: “Lời nói của nhà vua trước sau không phù hợp với nhau!” Nhà vua nói: “Trẫm ngu si nên trí chưa đạt tới chỗ này, xin Đại sư giải thích rõ ràng vấn đề khó hiểu đó!” Na Tiên nói: “Con người từ nơi mắt trông thấy sắc cho nên thần thức biến động. Thần thức biến động thì phát sinh khổ vui, ý niệm cùng tai mũi miệng thân ý đều cùng nhau hợp lại làm cho ý nảy sinh phân biệt dẫn đến thần thức biến động. Thần thức biến động thì nảy sinh khổ vui, từ khổ vui nảy sinh ý niệm, từ nơi vọng niệm phát sanh xoay chuyển liên tục tác thành lẫn nhau theo sự chi phối của vô thường. Nhà vua nói: “Hay thay!” Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Con người sinh ra mắt thì mắt và thần thức cùng lúc sinh ra chăng?” Na Tiên nói: “Đúng là đồng thời cùng sinh ra. Nhà vua lại hỏi: “Mắt sanh ra trước hay là thần thức sanh ra trước?” Na Tiên nói: “Mắt sanh ra trước, thần thức sanh ra sau”. Nhà vua nói: “Mắt bảo với thần thức rằng: “Tôi đi đến nơi sanh ra, ông hãy đi theo và sanh ra sau tôi, cả hai cùng nói với nhau vậy chăng?” Hay là thần thức nói với mắt rằng nơi sanh ra của ông, tôi sẽ đi theo sanh ra sau ông, cả hai nói với nhau như vậy hay không?” Na Tiên nói: “Cả hai không hề nói gì với nhau. Nhà vua nói: “Không phải Đại sư nói là

đồng thời cùng sanh ra, tại vì sao không nói gì với nhau?” Na Tiên nói: “Có bốn quan hệ về cùng sanh ra và không nói gì với nhau. Những gì là bốn?” Đó là: “Một là chuyển xuống phía dưới, hai là hướng đến lối ra, ba là đi theo dấu vết, bốn là đi qua nhiều lần. Đây là bốn quan hệ cùng sanh ra nhưng không nói gì với nhau.

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là chuyển xuống phía dưới?” Na Tiên trả lời nhà vua rằng: “Trời mưa trên núi cao thì nước mưa thuận theo chảy xuống sẽ như thế nào?” Nhà vua nói: “Chảy xuống phía dưới. Na Tiên nói: “Về sau trời lại đổ mưa thì nước mưa lưu chuyển sẽ tiếp tục như thế nào?” Nhà vua nói: “Sẽ thuận theo con đường của dòng nước chảy trước kia. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Dòng nước trước lẽ nào nói với dòng nước sau rằng ông hãy đến sau theo tôi, dòng nước sau lẽ nào nói với dòng nước trước rằng tôi sẽ xuôi dòng đi theo với ông; Dòng nước sau và dòng nước trước cùng nói với nhau như vậy hay không?” Nhà vua nói: “Dòng nước chảy đều tự mình thực hiện, trước và sau không hề nói gì với nhau. Na Tiên nói: “Mắt cũng giống như nước, mắt không nói với thần thức là ông hãy sinh ra sau theo tôi, thần thức cũng không nói với mắt là tôi sẽ đi sau sanh ra theo ông. Mắt và thần thức cùng sanh ra nhưng không nói gì với nhau, đây gọi là chuyển xuống phía dưới. Tai mũi miệng thân ý cũng như vậy.”

Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là hướng đến lối ra?” Na Tiên nói: “Vị như bốn phía của thành lớn đều có một cửa, trong thành đó có một người muốn ra ngoài mà thôi. Sau đó lại có một người muốn ra ngoài thì phải theo chỗ nào để hướng ra ngoài?” Nhà vua nói: “: “Vẫn phải đi theo cửa thành người trước đã đi ra mà thôi”. Na Tiên nói với nhà vua: “Người đi ra trước nói với người sau rằng ông nên theo sau tôi mà đi ra, người sau nói với người trước rằng tôi sẽ theo ông đi ra từ cửa thành, hai người có trao đổi với nhau như vậy hay không?” Nhà vua nói: “Người trước người sau hoàn toàn không nói gì với nhau. Na Tiên nói: “Mắt cũng như cửa thành, mắt không nói với thần thức là ông hãy theo sau tôi mà sanh ra, mắt và thần thức hoàn toàn không nói gì với nhau, đây gọi là hướng đến lối ra. Tai mũi miệng thân ý cũng như vậy.”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên rằng: “Như thế nào là đi theo dấu vết?” Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Xe trước đi qua có để lại lằn xe, xe sau lưu thông nên đi theo từ nơi nào?” Nhà vua nói: “Xe sau nên thuận theo đi trong dấu để lại của xe trước. Na Tiên nói: “Bánh xe trước có nói với bánh xe sau là ông hãy theo sau dấu tôi để lại mà đi, bánh xe sau há nói với bánh xe trước là tôi sẽ đi theo dấu của ông, có sự trao đổi với nhau

như vậy hay không?” Nhà vua nói: “Hoàn toàn không nói gì với nhau. Na Tiên nói: “Con người cũng như vậy, mắt không nói với thần thức là nơi tôi đã sanh ra thì ông hãy sanh ra theo tôi, thần thức cũng không nói với mắt là tôi sẽ sanh ra sau theo ông. Tai mũi miệng thân thức hoàn toàn cũng không nói gì với nhau.”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Như thế nào là đi qua nhiều lần?” Na Tiên nói: “Đi qua nhiều lần ấy là tính toán so sánh cũng là ghi chép giải thích (thư số), nói chung là về học vấn thì phải đi qua nhiều lần. Tai mắt mũi miệng thân thần thức quen biết sơ sơ cùng nhau hợp lại, sáu quan hệ này chính là sự phát sinh những hiểu biết, chứ không phải từ một quan hệ nào mà phát sinh những hiểu biết”. Nhà vua nói: “Hay thay!” Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Lúc mắt con người sinh ra thì khổ vui cùng lúc sanh ra phải không?” Na Tiên nói: “Mắt và khổ vui cùng sanh ra đều là thuận theo căn hợp lại mà nảy sinh. Nhà vua lại hỏi: “Như thế nào là hợp lại?” Na Tiên nói: “Hai bên tiếp xúc với nhau chính là hợp lại. Hợp là ví như hai con dê đến với nhau thì hợp lại với nhau. Một con dê giống như mắt, một con khác như sắc, hợp lại gọi là đầy đủ. Ví như một tay là mắt, một tay kia là sắc, hai tay hợp lại thành ra đầy đủ. Ví như hai hòn đá, một hòn là mắt, một hòn kia là sắc, hai hòn đá hợp lại là đầy đủ. Tai mắt mũi thân thần thức đều cùng nhau hợp lại trở thành đầy đủ. Ví như hai hòn đá, một hòn giống như thần thức, một hòn giống như ý chí, hai hòn đá hợp lại làm cho đầy đủ. Thần thức và ý chí hợp lại như vậy, thì gọi là đầy đủ”. Nhà vua nói: “Hay thay!” Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Vui là tương tự như thế nào?” Na Tiên nói: “Tự mình biết được là vui. Ví như người ta trung thành với Quốc Vương, người đó có đức có tài và chính nghĩa, nhà vua ban thưởng tiền bạc của cải cho người ấy, người ấy có được tiền bạc chi dùng tự nhiên vui sướng hơn nhiều. Ở trong những lúc vui sướng, người đó tự nghĩ rằng mình dốc lòng với nhà vua nên được ban tặng nhiều đồ vật, nay được vui sướng sung túc như vậy. Ví như người ta trong lòng nghĩ đến điều thiện, miệng nói điều thiện, thân làm điều thiện, vì thế cho nên mình tự nhiên sanh đến chốn này, có được niềm vui rất vui sướng. Đây chính là biết. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Như thế nào là hiểu biết?” Na Tiên nói: “Bắt đầu từ tri thức (Tri) mà trở thành hiểu biết (Giác). Ví như nhà vua có người giữ kho đi vào trong nhà kho, từ trong nhà kho nhìn thấy, tự mình biết rõ có bao nhiêu của cải vàng bạc ngọc ngà châu báu, lựa

là gấm vóc đủ loại hương sắc, tất cả đều biết rõ mặc dù xen lẫn nhiều chỗ. Đây chính là biết được (Giác tri)". Nhà vua nói: "Hay thay!" Hay thay!"

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: "Con người có những ý nghĩ tương tự như thế nào?" Na Tiên nói: "Con người có những ý nghĩ nhờ vào những việc đã làm ra. Ví như người pha chế thuốc độc tự mình uống, cũng lại mang đi cho người ta uống, thân mình đau khổ lại làm cho thân người khác cũng đau khổ. Ví như người làm điều ác sau khi chết phải vào trong địa ngục, những người mà họ đã dẫn dắt đều đi vào trong địa ngục, người ác có những ý nghĩ những việc làm lời nói như vậy. Nhà vua nói: "Hay thay!" Hay thay!"

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: "Như thế nào là biến động bên trong?" Na Tiên nói: "Ý chí nghĩ đến bên trong thì biến động. Nhà vua nói: "Lúc biến động thì thế nào?" Na Tiên nói: "Ví như nồi đồng chum đồng, khi có người mang đi sử dụng thì các vật đó phát ra tiếng, giơ tay đụng vào thì có âm thanh vắng lại, mà người thực hành như vậy thì ý chí biến động vọng niệm nhân đó dấy lên. Na Tiên nói: "Lúc đun nấu là động, có âm thanh vắng lại là hành. Nhà vua nói: "Hay thay!" Hay thay!"

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: "Có thể hợp lại lấy điều ấy phân biệt đây là hợp, đây là trí, đây là niệm, đây là ý, đây là động hay không?" Na Tiên nói: "Giả sử đã hòa hợp thì không thể phân biệt được". Na Tiên nói: "Giả sử nhà vua sai đầu bếp nấu món canh ngon, trong món canh có nước, có thịt, có hành, có tỏi, có gừng, có muối, có chao, có nếp, nhà vua truyền lệnh cho người dưới nhà bếp rằng: "Hãy nấu món canh ngon như trước rồi lấy vị nước trong canh mang đến đây, tiếp đến lấy vị thịt, hãy lấy vị hành, hãy lấy vị gừng, hãy lấy vị muối, hãy lấy vị chao, hãy lấy vị nếp, riêng biệt từng vị mang đến đây. Canh đã nấu chín thì người ta há có thể lấy từng vị một được nữa. Na Tiên nói: "Mọi sự việc cũng như vậy, một khi đã kết hợp thì không thể phân biệt được đây là khổ vui, đây là trí, đây là động, đây là niệm. Nhà vua nói: "Hay quá! Hay quá!"

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: "Người ta dùng mắt nhìn vị muối há có thể phân biệt biết được hay không?" Na Tiên nói: "Nhà vua biết là như vậy chăng?" Có thể dùng mắt nhìn biết vị muối hay sao?" Nhà vua nói: "Mắt không biết được vị muối chăng?" Na Tiên nói: "Người ta dùng lưỡi có thể biết được vị muối, chứ không thể nào dùng mắt biết vị của muối được. Nhà vua lại nói: "Người ta dùng lưỡi để biết phân biệt mùi

vị sao?” Na Tiên nói: “Mọi người đều dùng lưới để phân biệt biết được mùi vị”. Nhà vua nói: “Các vị muối đều phải dùng lưới để phân biệt biết được chẳng?” Na Tiên nói: “Đúng vậy!” Các vị muối đều phải dùng lưới để phân biệt biết được mà thôi.”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Xe chở muối trâu kéo muối, xe và trâu há có thể phân biệt biết vị của muối hay không?” Na Tiên nói: “Xe và trâu không thể phân biệt biết được vị của muối được. Nhà vua hỏi Na Tiên rằng: “Vị của muối há có thể nói được hay không?” Na Tiên nói: “Trí của nhà vua là như vậy mới có thể nói được vị của muối. Nhà vua hỏi Na Tiên: “Vị của muối không thể nói được, nhưng muối nặng nhẹ thì có thể nói được mà thôi phải không?” Na tiên nói: “Đúng vậy!” Nhà vua nói: “Hay quá!” Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Tất cả năm sự hiểu biết trong thân người làm mọi sự việc đều thành tựu chẳng?” Hay là làm một sự việc thành tựu năm sự hiểu biết?” Na Tiên nói: “Làm nhiều sự việc thì được thành tựu, chứ không phải là một sự việc được thành tựu. Ví như một mảnh đất gieo năm loại hạt, lúc được nảy mầm lớn lên thì tất cả đều tự sinh ra chủng loại làm cho có tác dụng của mình, năm sự hiểu biết trong thân người đều sử dụng nhiều sự việc để sanh ra tất cả tùy theo mỗi loại. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Người thế gian đều có đủ đầu trán tóc da mặt má mắt tai mũi miệng tay chân thân thể như nhau, tại vì sao trong đó lại có người sống lâu, có người chết non, có người nhiều bệnh, có người ít bệnh, có người nghèo hèn, có người giàu sang, có người cao quý, có người hèn mọn, có người đức hạnh lớn, có người đức hạnh nhỏ, có người đoan chánh, có người xấu xí, có người làm cho người tin tưởng, có người làm cho người nghi ngờ, có người thông minh, có người ngu dốt. Tại sao không giống nhau?” Na Tiên nói: “Ví như trong các cây cho ra quả lớn, có quả chua ngọt, cay, đắng, có rất ngọt, rất chua... Xin hỏi nhà vua vì sao chúng không giống nhau?” Vua nói: “Vì do gieo trồng mỗi chủng loại khác nhau. Na Tiên nói: “Con người cũng vậy. Tâm đã nghĩ đến mỗi điều khác nhau, vì thế người thế gian không thể giống nhau. Trong đó có người yếu mệnh, có người sống lâu, có người nhiều bệnh, ít bệnh; giàu nghèo, sang, hèn, đức hạnh lớn, đức hạnh nhỏ, đoan chính, xấu xí, có người lời nói có uy tín, có người lời nói không hữu ích, có người thông minh, ngu si... Vì lý do đó Đức Phật đã dạy rằng tùy theo việc làm thiện ác của mỗi người mà tự mình sẽ nhận lấy báo ứng không sai. Trong thế gian có người giàu sang cao quý, có người nghèo

hèn khốn khổ, đều là do ở vào đời sống từ đời kiếp trước làm những nghiệp thiện ác, tất cả tự nhiên tùy theo phẩm đức đó mà nhận lấy báo ứng”. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Con người có ham muốn làm điều thiện thì phải làm từ trước hay là về sau hãy làm?” Na Tiên nói: “Hãy làm trước, làm sau không thể lợi ích cho người làm trước thì có lợi ích ở người”. Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Lúc nhà vua khát nước muốn uống nước mới sai người đào đất làm giếng, thì nhà vua có thể hết khát hay không?” Nhà vua nói: “Không hết khát được, phải trước hết lo làm giếng mà thôi”. Na Tiên nói: “Con người cũng như vậy, chỗ ở phải lo từ trước, sau làm chẳng ích lợi gì. Na Tiên hỏi nhà vua: “Lúc nhà vua đói mới sai người cày bừa bón phân cho đất để gieo thóc lúa hoa màu, cơn đói há vì thế mà qua được chăng?” Hay là phải có cất trữ từ trước?” Nhà vua nói: “Không thể qua được, phải có tích trữ để phòng từ trước. Na Tiên nói: “Con người cũng như vậy, trước hết nên làm điều thiện, chứ khi xảy ra cấp bách mới làm điều thiện thì không ích gì cho bản thân mình đâu. Na Tiên hỏi nhà vua: “Ví như nhà vua có giặc thù, nên đợi đến lúc xuất binh đánh nhau, nhà vua mới sai người huấn luyện voi ngựa binh lính và rèn đúc giáo mác gươm dao để đánh nhau chăng?” Nhà vua nói: “Không thể, phải chuẩn bị tất cả từ trước, lúc cấp bách thì có thể chiến đấu được, chứ đến lúc đó mới huấn luyện voi ngựa binh lính thì chẳng ích gì. Na Tiên nói: “Đức Phật thuyết kinh rằng: “Con người trước tiên nên tự nghĩ mình phải làm điều thiện, về sau mới làm điều thiện thì chẳng lợi ích gì. Na Tiên nói: “Nhà vua không nên bỏ Đại đạo theo tà đạo, không bắt chước theo người ngu mà lại bỏ thiện làm ác, về sau ngổi khóc nỉ non chẳng lợi ích gì. Người ta từ bỏ trung nghĩa chính trực hưởng về bất chánh, lúc đối diện cái chết có hối hận nhưng đã muộn rồi. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Các vị Sa-môn như Đại sư nói: “Ngọn lửa thế gian không bằng ngọn lửa hừng hực trong địa ngục. Các vị ấy lại nói: “Mang hòn đá nhỏ bỏ vào trong ngọn lửa thế gian, từ sáng đến tối không tiêu đi được. Các vị ấy lại nói: “Lấy tảng đá lớn nhất bỏ vào trong ngọn lửa nơi địa ngục thì tiêu tan tất cả. Vì thế Trẫm không tin điều này. Các vị ấy lại nói: “Người làm điều ác chết rồi vào trong địa ngục, trải qua ngàn vạn năm mà người đó không chết, mất. Vì vậy Trẫm lại không tin lời nói này.

Na Tiên hỏi nhà vua: “Nhà vua hẳn là nghe thấy trong nước có loài mãnh xà cái, thường luồng cái, ba ba cái, cua cái mang thai mà lấy

cát đá làm thức ăn hay không?” Nhà vua nói: “Đúng vậy, chúng đều lấy cát đá làm thức ăn. Na Tiên hỏi nhà vua: “Cát đá ở trong bụng há có tiêu hay không?” Nhà vua nói: “Đúng là đều tiêu hết. Na Tiên nói: “Trong bụng loài đó mang thai có tiêu mất hay không?” Nhà vua nói: “Không tiêu được. Na Tiên nói: “Tại vì sao không tiêu mất?” Nhà vua nói: “Chỉ có duyên nghiệp với nhau nên như thế không tiêu mất. Na Tiên nói: “Người trong địa ngục cũng như vậy, người chết trải qua ngàn vạn năm mà không tiêu mất, bởi vì tội ác người đó đã tạo ra chưa trừ hết cho nên không tiêu được”. Na Tiên hỏi nhà vua: “Sư tử cái, cọp cái, chó cái, mèo cái đang mang thai, chúng đều ăn thịt nuốt xương thì lúc vào trong bụng há có tiêu hết hay không?” Nhà vua nói: “Đều tiêu hết. Na Tiên hỏi nhà vua: “Bụng nó mang thai há có tiêu mất hay không?” Nhà vua nói: “Không tiêu được. Na Tiên nói: “Vì sao mà không tiêu mất?” Nhà vua nói: “Chỉ vì duyên nghiệp với nhau cho nên không tiêu mất. Na Tiên nói: “Người trong địa ngục cũng như vậy, chết trải qua ngàn vạn năm nhưng không tiêu mất, bởi vì người trong địa ngục đã làm những tội ác chưa giải trừ hết cho nên không tiêu mất. Na Tiên hỏi nhà vua: “Trâu cái, ngựa cái, lừa cái, nai cái, hươu cái đang mang thai, chúng đều ăn cỏ và luôn luôn dùng cỏ làm thức ăn phải không?” Nhà vua nói: “Đúng vậy, chúng đều lấy cỏ làm thức ăn. Na Tiên nói: “Rơm cỏ đó hẳn là vào trong bụng thì tiêu hết phải không?” Nhà vua nói: “Đều tiêu hết. Na Tiên nói: “Con nhỏ trong bụng chúng có tiêu mất hay không?” Nhà vua nói: “Không tiêu mất. Na Tiên nói: “Vì sao không tiêu mất?” Nhà vua nói: “Chỉ bởi vì nghiệp duyên với nhau nên như thế làm cho không tiêu mất. Na Tiên nói: “Người trong địa ngục cũng như vậy, đều do tội lỗi chưa sạch cho nên không tiêu mất”. Na Tiên hỏi nhà vua: “Các vị phu nhân và con gái nhà trưởng giả giàu có, đồ ăn thức uống của họ đều là những món cao lương mỹ vị, ăn vào trong bụng hẳn là tiêu hết phải không?” Nhà vua nói: “Đều tiêu hết. Na Tiên hỏi nhà vua: “Thai nhi mang trong bụng có tiêu mất hay không?” Nhà vua nói: “Không tiêu được. Na Tiên nói: “Tại vì sao không tiêu mất?” Nhà vua nói: “Chỉ do nghiệp duyên với nhau cho nên khiến không tiêu mất. Na Tiên nói: “Người trong địa ngục cũng như vậy, sở dĩ trải qua ngàn năm mà không tiêu mất, là bởi vì đời trước làm điều ác chưa diệt trừ sạch cho nên không tiêu mất. Người ở trong địa ngục lớn lên ở trong địa ngục đến già và khi tội lỗi không còn mới nhận được cái chết. Nhà vua nói: “Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Các vị Sa-môn nói rằng: “Mặt đất trên

thế giới đều ở trên nước, nước ở trên gió, gió ở trên hư không; Trẫm không tin điều này. Na Tiên liền lấy nước viết phía trước nhà vua đồng thời dùng câu hỏi để tóm tắt lại và chỉ ra cho nhà vua biết về ba điều trước: “Nước ở giữa đó là do gió đã giữ lấy phải chăng?” Nhà vua nói: “Đúng vậy, là gió do đã giữ nước. Na Tiên nói: “Gió giữ nước cũng như vậy. Nhà vua nói: “Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Đạo Niết bàn đều là quá khứ không hề có gì trở lại chăng?” Na Tiên nói: “Đạo Niết bàn đều không có gì trở lại. Người ngu si cứ mãi tìm kiếm ái dục trong ngoài thân tướng, vì thế cho nên không thể nào giải thoát được nỗi khổ già bệnh chết. Người có trí là người học đạo không đắm theo thân tướng trong ngoài, họ là Người không còn ân ái. Người không còn ân ái thì không có tham dục, không có tham dục thì không có bào thai, không có bào thai thì không sanh ra không già đi, không sanh ra, không già đi thì không bệnh tật không chết chóc, không bệnh tật không chết chóc thì không buồn rầu không khóc than, không buồn rầu không khóc than thì trong lòng không đau đớn, thanh thản tự tại thì đạt đến đạo Niết bàn. Nhà vua nói: “Hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Những người học đạo đều có thể đạt được đạo Niết bàn hay không?” Na Tiên nói: “Không hẳn là tất cả đều đạt được đạo Niết bàn. Người đích thực hưởng về đường thiện học hỏi biết mọi điều hợp với lẽ phải, những điều gì nên phụng hành thì cố gắng phụng hành, không nên phụng hành thì lập tức rời xa, điều gì nên nghĩ nhớ thì luôn luôn nghĩ nhớ, không nên nghĩ nhớ thì loại bỏ ngay, người học đạo như vậy thì sẽ đạt đến đạo Niết bàn. Nhà vua nói: “Hay thay!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Người không đạt đến đạo Niết bàn, có biết đạo Niết bàn là an lạc hay không?” Na Tiên nói: “Biết chứ, tuy chưa đạt đến đạo Niết bàn, nhưng vẫn biết đạo Niết bàn là an lạc. Nhà vua nói: “Người chưa đạt đến đạo Niết bàn, tại sao biết là an lạc vậy?” Na Tiên hỏi nhà vua: “Người sanh ra chưa từng bị cắt đứt tay chân có biết là tay chân bị cắt đứt thì đau đớn thế nào không?” Nhà vua nói: “Người ta tuy chưa từng trải qua bị cắt đứt tay chân, nhưng vẫn biết là đau đớn vô cùng. Na Tiên nói: “Vì sao biết là đau đớn vô cùng?” Nhà vua nói: “Lúc người đó bị cắt đứt tay chân thì gào thét vật vã, vì vậy biết là đau đớn vô cùng. Na tiên nói: “Con người cũng như vậy, trước khi đạt đến quả vị Niết bàn cùng nói cho nhau biết là quả vị Niết bàn thật an lạc, vì vậy cho nên tin chắc điều đó”. Nhà vua nói: “Hay quá!”

hay quá!”

Nhà vua lại hỏi Na Tiên: “Na Tiên đã từng thấy Đức Phật hay không?” Na Tiên nói: “Chưa từng được thấy. Nhà vua nói: “Những vị Thầy của Na Tiên đã từng thấy Đức Phật hay không?” Na Tiên nói: “Các vị Thầy của tôi cũng không được thấy Đức Phật. Nhà vua nói: “Nếu như Na Tiên và các vị Thầy không thấy được Đức Phật thì chắc chắn là không có Đức Phật thật sự?” Na Tiên hỏi nhà vua rằng: “Nhà vua thấy nơi hội tụ của năm trăm dòng nước hay không?” Nhà vua nói: “Trăm không thấy”. Na Tiên nói: “Thân phụ và Tổ phụ nhà vua đều thấy nơi hội tụ của những dòng nước này hay không?” Nhà vua nói: “Đều không thấy”. Na tiên nói: “Thân phụ và Tổ phụ nhà vua đều không thấy nơi hội tụ của năm trăm dòng nước này, thì thế giới chắc chắn là không có nơi hội tụ của năm trăm dòng nước này chẳng?” Nhà vua nói: “Tuy thân phụ và Tổ phụ Trăm đều không thấy nơi hội tụ của những dòng nước này, nhưng thật sự là có như vậy”. Na Tiên nói: “Tuy tôi và các Thầy của tôi không thấy được Đức Phật, nhưng thật sự là có Đức Phật. Nhà vua nói: “Hay quá! Hay quá!”

